

Pascal Wegman en Inge Bakker 14 november 2018

Pensioen in beweging

IN CONTROL ZIJN OVER JOUW
EIGEN SITUATIE

Introductie

Wie zijn Pascal Wegman en Inge Bakker

OR Adviseurs bij Montae in Rijswijk

80 hoogopgeleide professionals

Van pensioenfondsadviseurs tot risicomangers, maar ook
Bestuursondersteuning, actuarissen juristen etc.

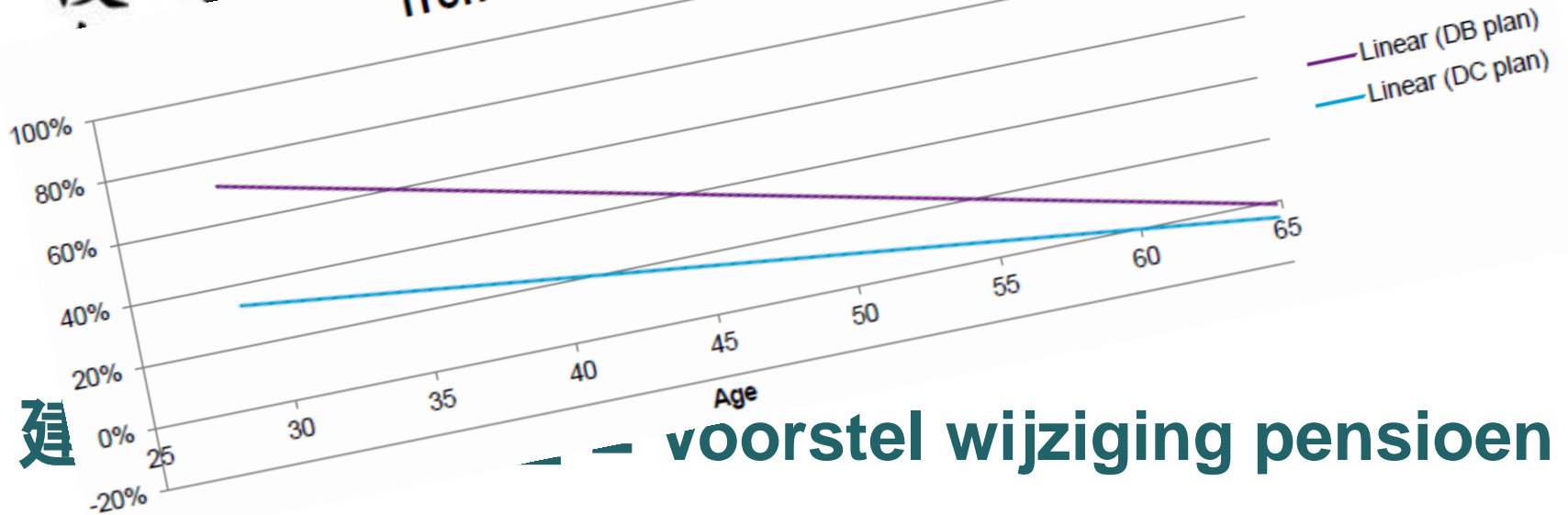

*Wij zorgen ervoor dat ondernemingsraden van Nederland **bewust** en met
vertrouwen instemmen als het over pensioen gaat*

建議改變退休金

醉醒我 我行暫影口...
後時無 可...
Trend expected pension benefit

HR

Stellingen

Er zijn geen keuzemogelijkheden in pensioenregelingen

*Meer keuzevrijheid ten aanzien van pensioen verhoogt het
bewustzijn van uw achterban*

Pensioenstelsel in Nederland

Overheidspensioen (1^e pijler)

- AOW (“AOW leeftijd !!”)
- ANW

U krijgt naar verwachting uw AOW pensioen vanaf **17-5-2054**

Uw geschatte AOW leeftijd is **70 jaar + 6 maanden**

Werkgeverspensioen (2^e pijler)

- Uitgangspunt 75% van het gemiddeld pensioengevend loon
- Ouderdom, arbeidsongeschiktheid en nabestaanden

Aanvullend (3^e pijler)

- Individuele keuzes

Pensioenstelsel in Nederland

Overheidspensioen (1^e pijler)

- AOW
 - Alleenstaande 70% minimum loon
 - Hoogte = 14.000 bruto per jaar
 - Gehuwd 50% minimum loon
 - Hoogte = 10.000 bruto per jaar

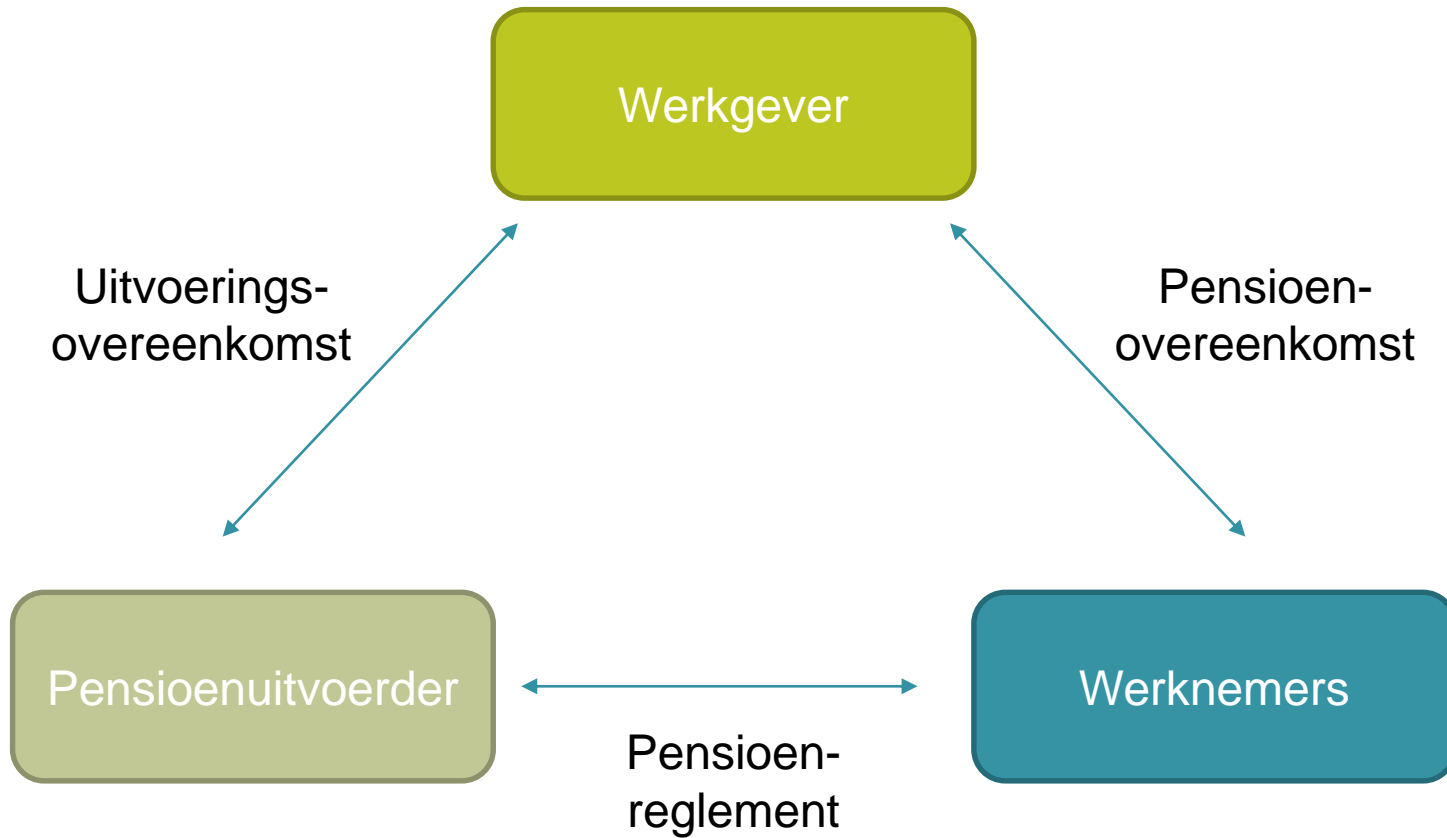

Overheidspensioen (1^e pijler)

- ANW: Circa € 15.000 bruto per jaar
- Regel: niemand krijgt iets tenzij..... Partner
 1. Op moment van overlijden kind jonger is dan 18
 2. Tenminste 45% arbeidsongeschikt is

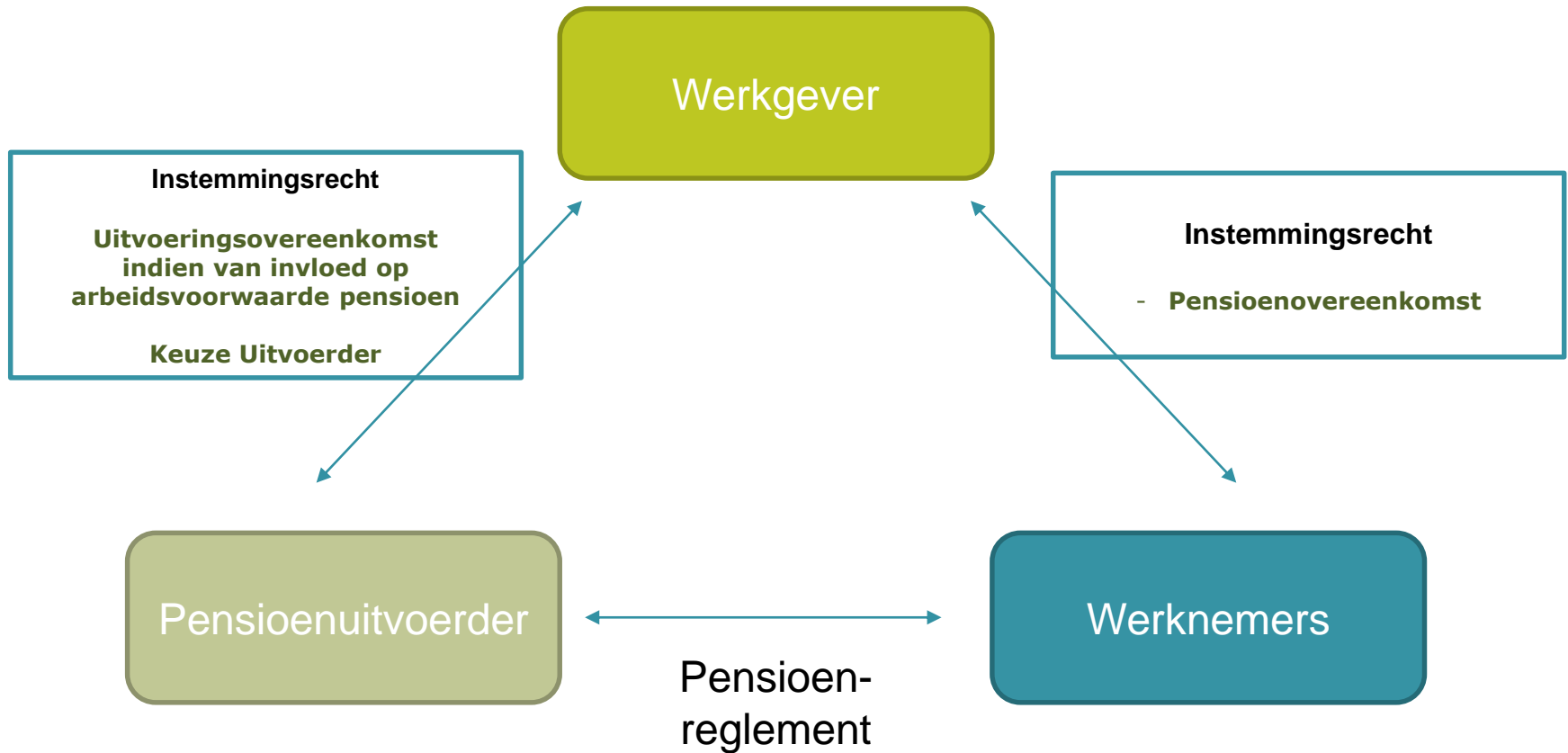
Daarnaast
inkomenstoets!

Pensioendriehoek

Pensioendriehoek

Rol van de OR

Pensioengrondslag

Je bouwt **niet** over je hele salaris pensioen op.

Gedeelte waar je geen pensioen over opbouwt = *franchise*

Over de *pensioengrondslag* bouw je pensioen op.

Salaris	Pensioen-grondslag € 21.656
	Franchise € 13.344

Pensioensoorten

- Ouderdomspensioen “OP”
 - Een levenslange uitkering aan werknemer vanaf pensioendatum
- Partnerpensioen “PP”
 - Een levenslange uitkering aan partner vanaf overlijden werknemer
- Wezenpensioen “WZP”
 - Een tijdelijke uitkering tot 18 of 27 jaar aan kinderen vanaf overlijden werknemer

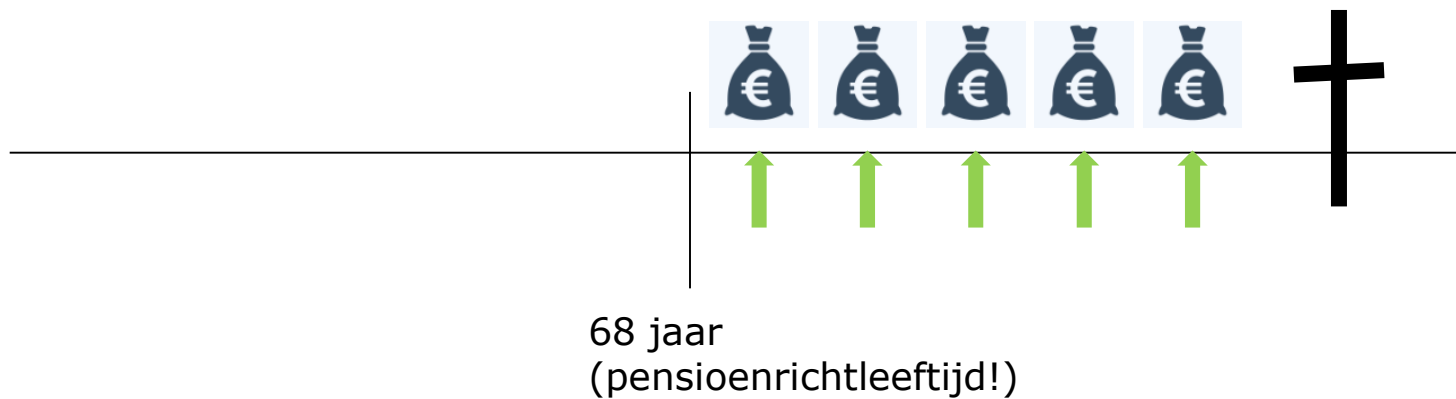
對舉

Nabestaandenpensioen
Weduwepensioen

對舉

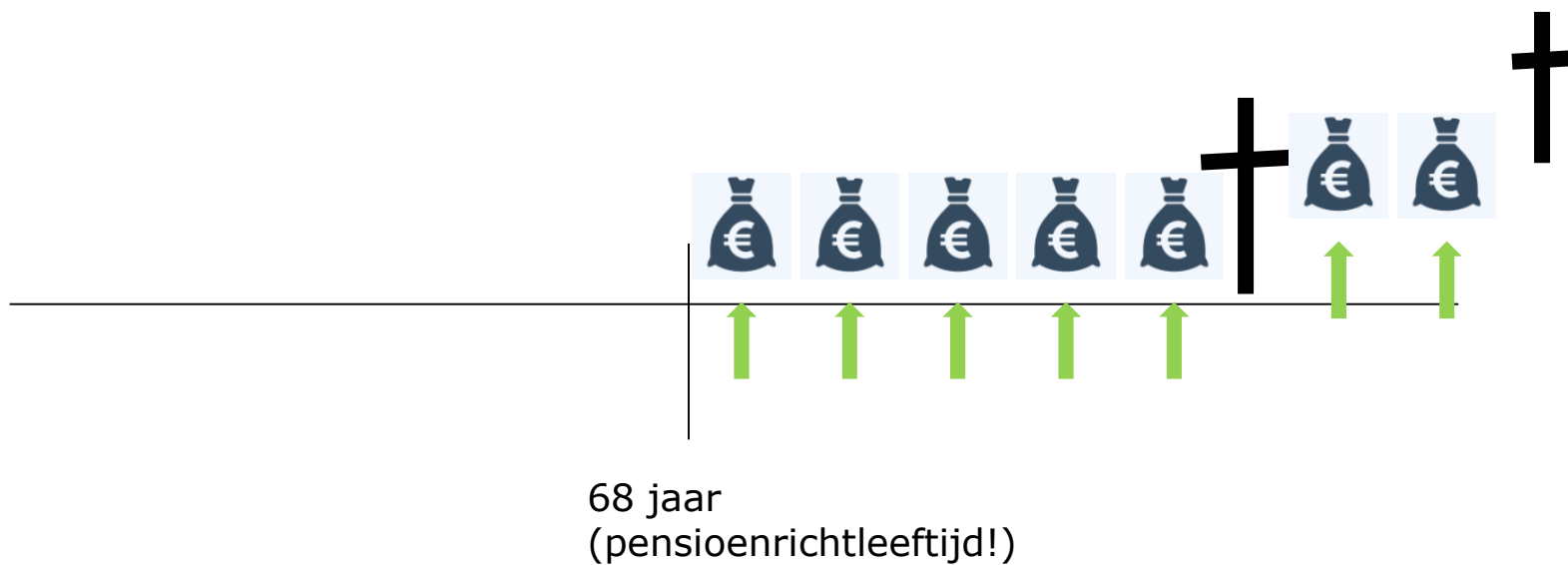
Ouderdomspensioen

Een levenslange uitkering aan werknemer vanaf pensioendatum

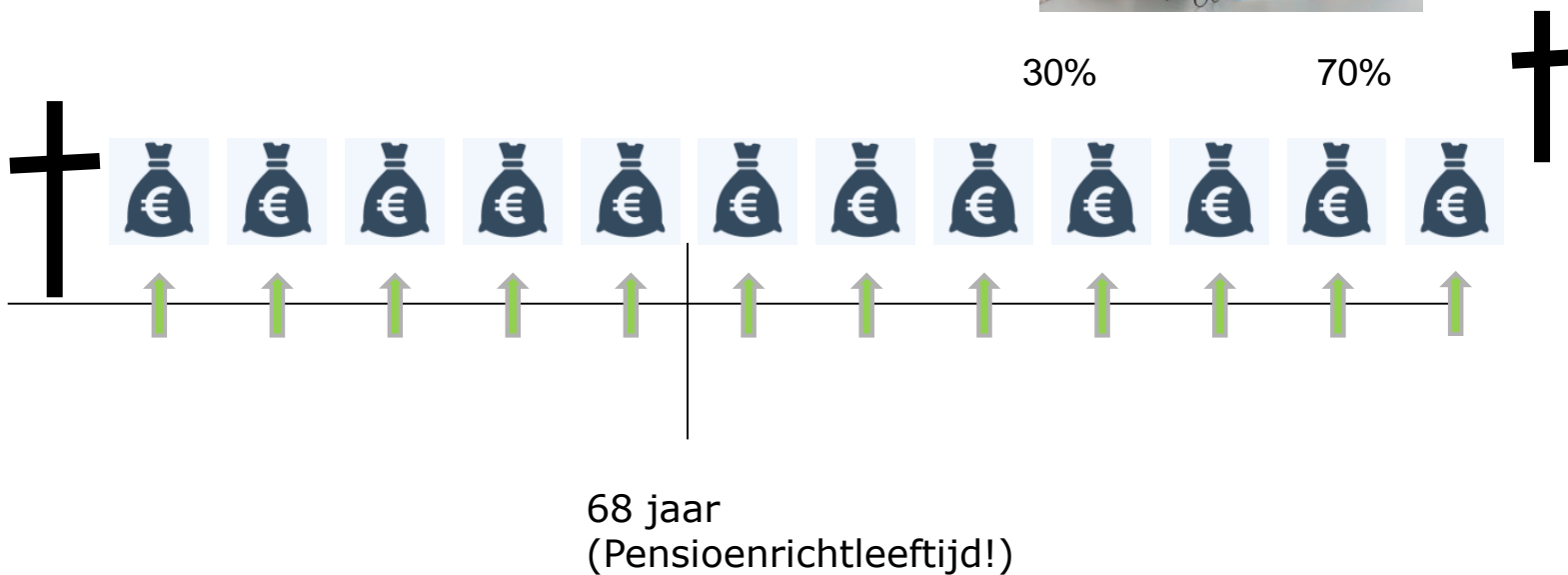
Partnerpensioen

Een levenslange uitkering aan partner vanaf overlijden werknemer

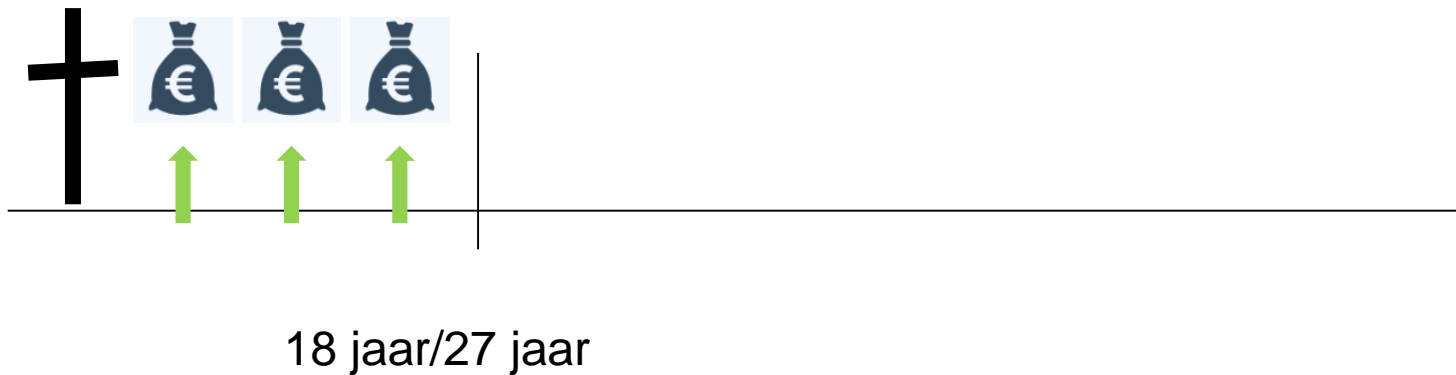
Partnerpensioen

Een levenslange uitkering aan partner vanaf overlijden werknemer

Wezenpensioen

Een tijdelijke uitkering tot 18/27 jaar aan kinderen vanaf overlijden werknemer

De 'pensioenrisico's....

- Welke risico's kennen we binnen pensioenen?
- Hoe wordt hier mee omgegaan?

Uitgelegd aan de hand van:

- Een beschikbare premieregeling
- Een middelloonregeling

Nominale garantie versus inflatie

Nominale garantie geeft geldillusie!

Garantie van € 2,625 euro pensioen over 20 jaar.

Bij een inflatie van 1,5% per jaar is dit nog maar € 1,949 'waard'.

2018

2038

Op hoofdlijnen

Welke overeenkomsten zijn er?

Overeenkomst (arbeidsvoorwaarde)	Toelichting
Middelloon	De uitkering staat vast en is afhankelijk van het gemiddelde loon. Net als eindloon afhankelijk is van het laatst verdiende loon.
	Defined Benefit (DB)
	Zekerheid over de uitkering → Pensioen duidelijk!
	Geen risico werknemer
	Keuzemogelijkheden? Ja, aanwezig
Beschikbare premieregeling	De premie staat vast. De maandelijkse premie afhankelijk van loon op dat moment en de leeftijd. Het uiteindelijke kapitaal is afhankelijk van rendement en gekozen life cycle (beleggingsmix)
	Defined Contribution (DC)
	Onzekerheid over de uitkering → Pensioen onduidelijk
	Renterisico, langleven risico (prijs pensioen) en beleggingsrisico (beurs)
	Keuzemogelijkheden? Ja, aanwezig

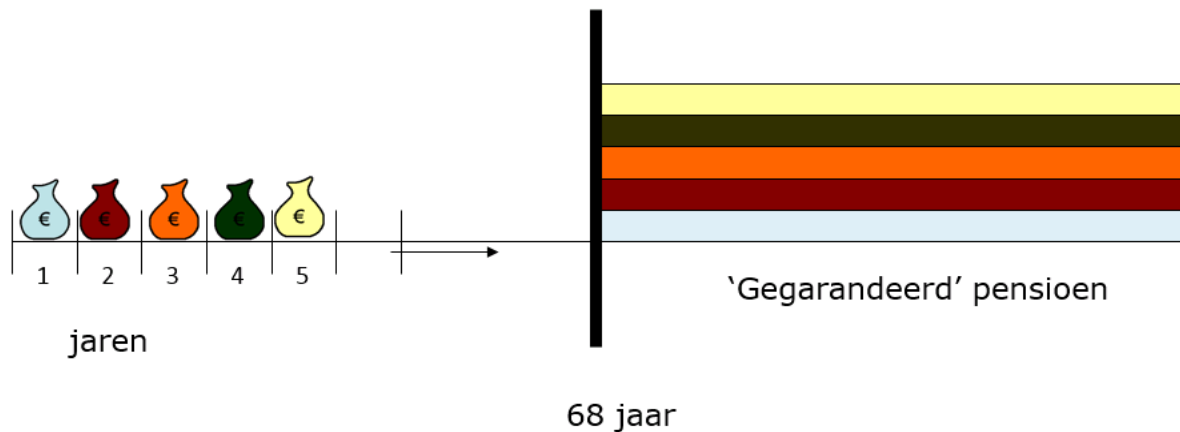
Voorbeeld pensioenberekening

Johan, 25 jaar, salaris € 45.000.

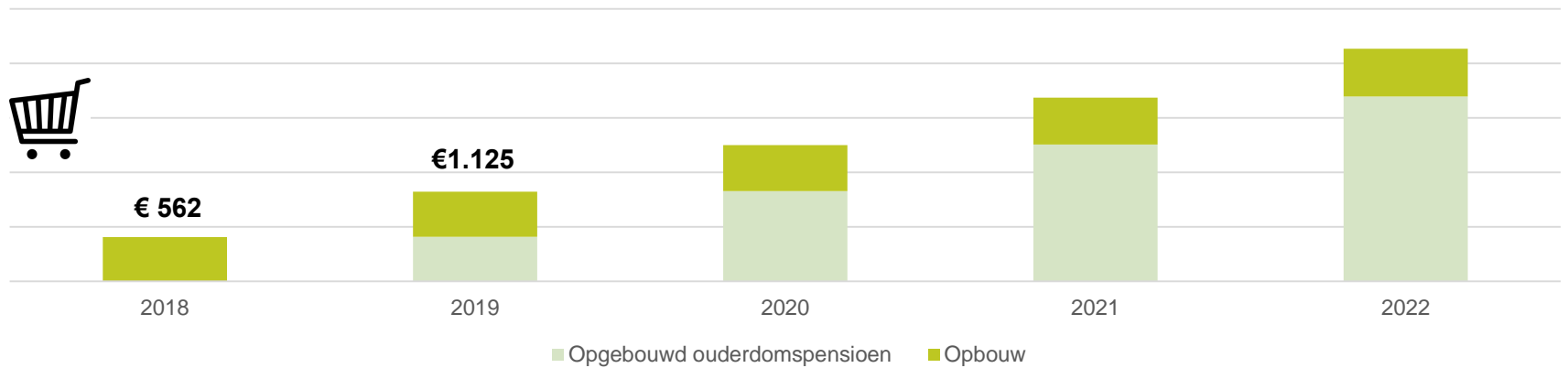
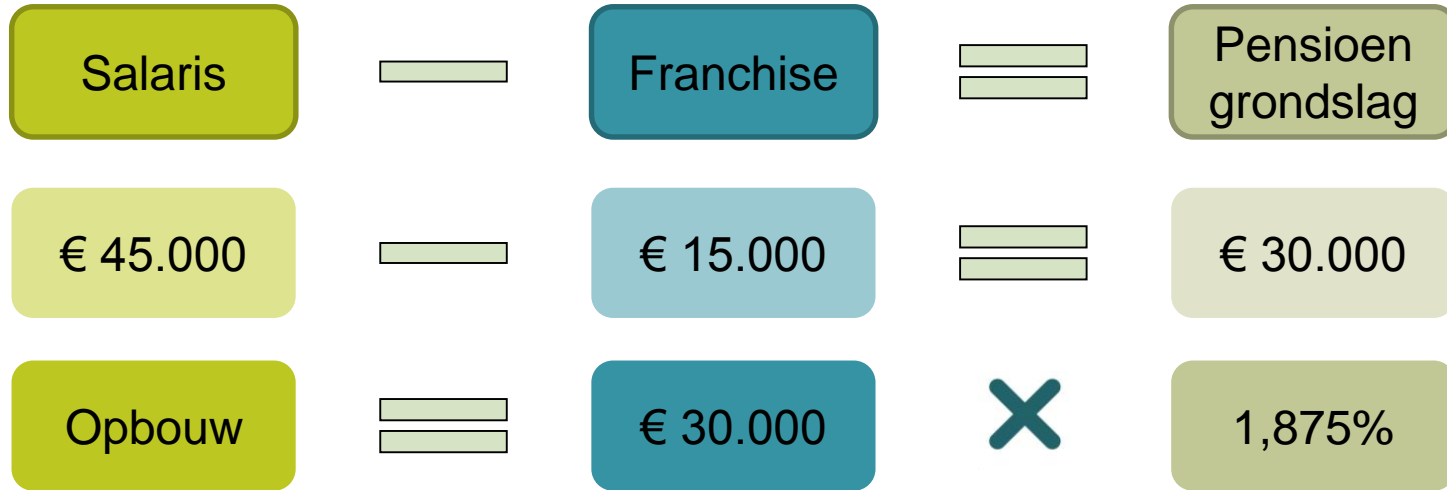
Pensioengrondslag: € 45.000 -/- € 15.000 = € 30.000

Ouderdomspensioen:

Opbouw in 1 jaar: $1,75\% * € 30.000 = € 525$ bruto pensioen per jaar

Middelloonregeling

Introductie keuzes

Keuzes bij middelloon pensioen

Ook bij middelloon pensioen heb je keuzes

- Sinds 1999 vastgelegd in de pensioenwet
 - Vervroegen of uitstellen van pensioen (Eerder of juist later stoppen met werken)
 - AOW ingang wijkt af van ingang pensioen?
 - Omzetten van ouderdomspensioen in partnerpensioen (Uitruil van OP in NP)
 - Variabiliseren van pensioenaanspraken (Hoog/laag)
 - Deeltijd pensioen (let op doorwerken)

Uitleg vervroegen en uitstellen

Kaders:

- Pensioenwet biedt de ruimte;
- Maar bepalingen in de pensioenovereenkomst zijn de juridische grondslag

Effect op pensioenresultaat (Actuariële gelijkwaardigheid)

- Vervroegen van de pensioendatum heeft een verlagend effect
- Uitstellen van de pensioendatum heeft een verhogend effect

Grenzen:

- Een vroegere pensioendatum dan 55 is over het algemeen niet mogelijk
- Maximale ingang bij bereiken van de leeftijd 70;

Uitruilen partnerpensioen in ouderdompensioen

Kaders:

- Pensioenwet biedt het recht;
- Om partnerpensioen uit te ruilen in ouderdompensioen
- Schriftelijke toestemming

Effect op pensioenresultaat (Actuariële gelijkwaardigheid)

- Hoger ouderdompensioen
- Eerder ingaand ouderdompensioen pensioen
- Hoger en eerder ingaand ouderdompensioen

Grenzen:

- Betrekking op pensioen opgebouwd vanaf 1 januari 2002
- Eerdere ingang indien pensioenregeling voorziet in een eerdere ingangsdatum

Uitruilen ouderdomspensioen in partnerpensioen

Kaders:

- Pensioenwet biedt het recht;
- Om ouderdomspensioen uit te ruilen in partnerpensioen
- Schriftelijke toestemming

Effect op pensioenresultaat (Actuariële gelijkwaardigheid)

- Hoger partnerpensioen

Grenzen:

- Na ruilen maximaal 70% van het pensioen dat resteert.

Hoog / laag constructie

Kaders:

- Pensioenwet biedt de ruimte;
- Maar bepalingen in de pensioenovereenkomst zijn de juridische grondslag

Effect op pensioenresultaat (Actuariële gelijkwaardigheid)

- Hoger ouderdomspensioen eerste 5 of 10 jaar
- Lager ouderdomspensioen na eerste 5 of 10 jaar

Grenzen:

- Laagste uitkering niet minder dan 75% van de hoogste uitkering (75:100)
- De mate van variatie uiterlijk vaststellen op ingangsdatum

Deeltijdpensioen

Kaders:

- Pensioenwet biedt de ruimte;
- Maar bepalingen in de pensioenovereenkomst zijn de juridische grondslag

Effect op pensioenresultaat (Actuariële gelijkwaardigheid)

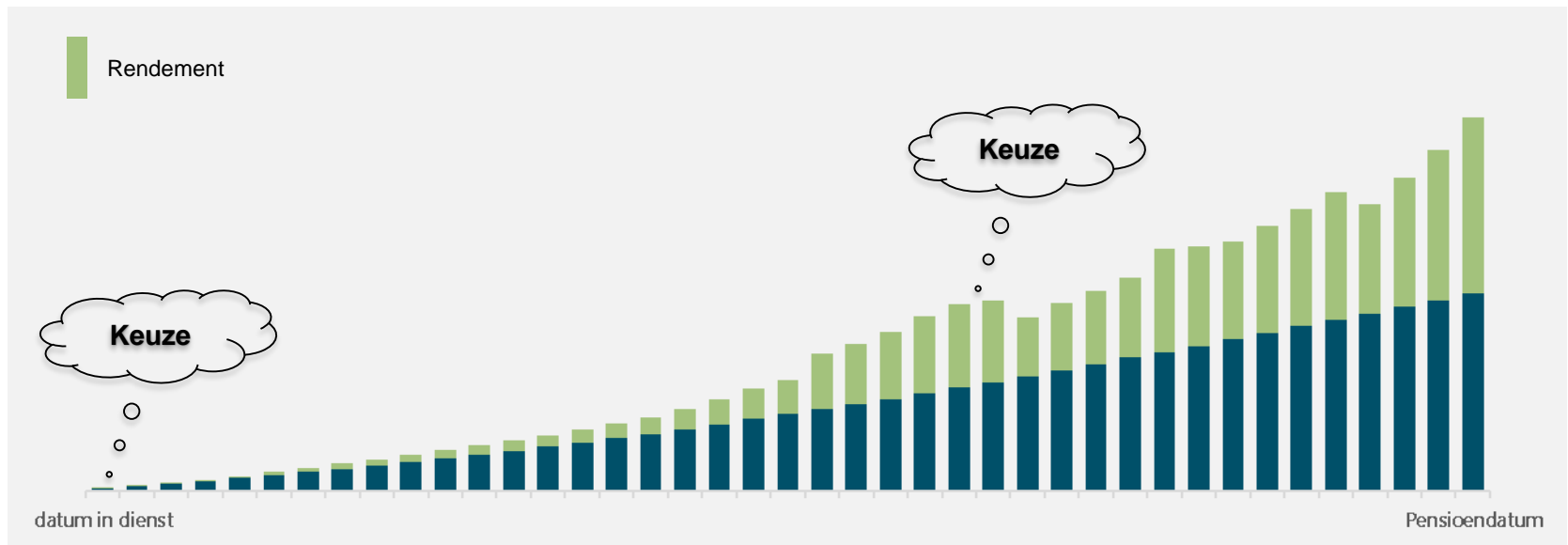
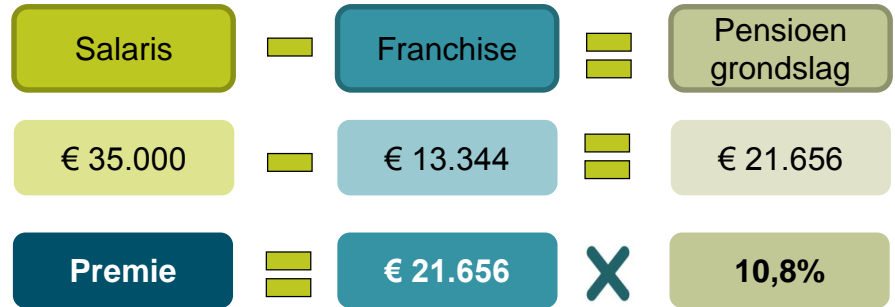
- Lager ouderdomspensioen (6% per jaar), maar dat wordt gemitigeerd als je doorwerkt

Grenzen:

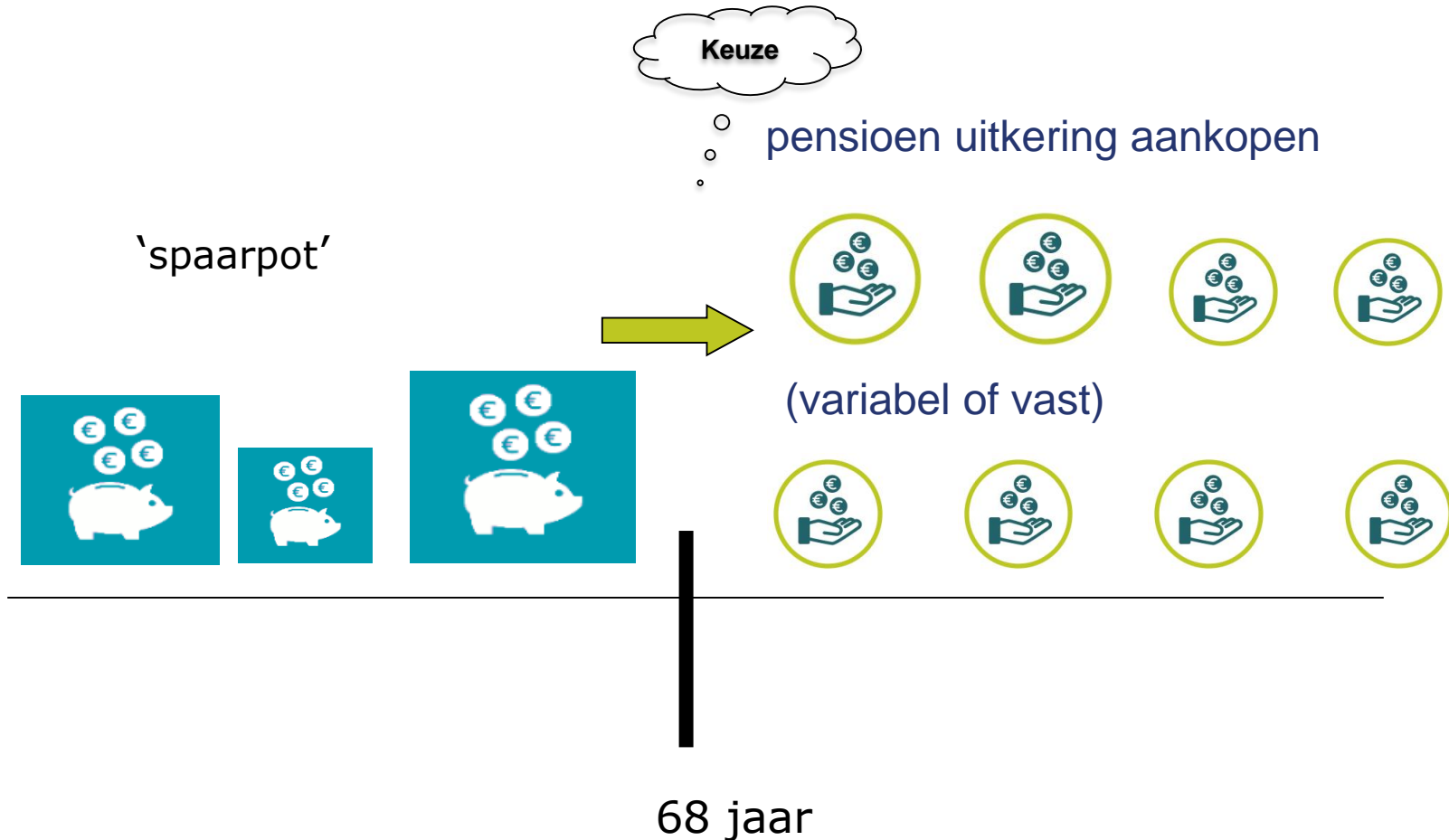
- Eerder dan 60 jaar met deeltijd pensioen (evenredige vermindering arbeidsinkomsten)

Beschikbare premieregeling

Leeftijd	Premie obv 3%	Premie obv 4%
21-24	8,0%	4,7%
25-30	9,3%	5,7%
30-35	10,8%	6,9%
60-65	27,7%	23,6%
65-67	31,5%	27,7%

Beschikbare premiereregeling

Beschikbare premieregeling

- Pensioenuitkering kopen, hoogte uitkering is afhankelijk van:
 - rendement;
 - rentestand op pensioendatum;
 - sterftekans.

Conclusie: risico's (positief en negatief) zijn voor deelnemer

Middelloon verzekerd

De 'pensioenrisico's':

- rendement;
- rentestand op pensioendatum;
- sterftekans.

Bij een verzekerde regeling: de verzekeraar neemt deze risico's over.

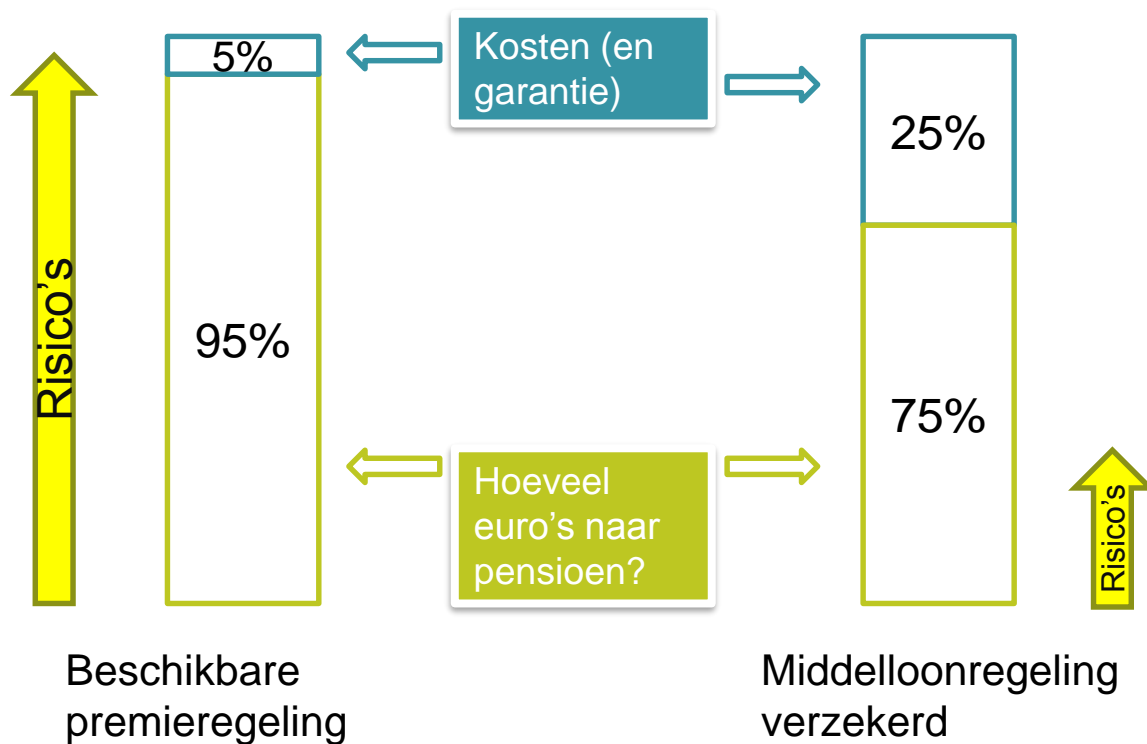
Wat rekt een verzekeraar voor het overnemen van deze risico's?

Ca 25% van de premie!

Van elke euro gaat dus € 0,75 naar je pensioen.

Risico's verzekeren?

Risico's : plus en min!
Grote verschillen tussen deelnemers
Gemiddeld 'wel goed'

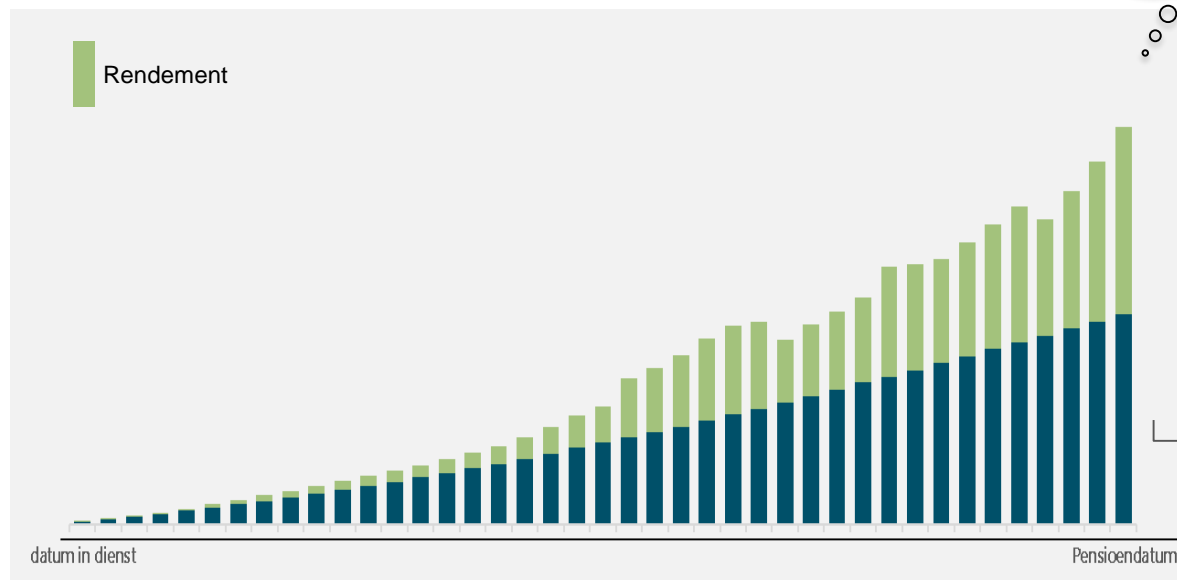
Garantie

Ontwikkeling DC regelingen

Doorbeleggen na pensioendatum

Salaris	=	Franchise	=	Pensioen grondslag
€ 35.000	=	€ 13.344*	=	€ 21.656
Premie	=	€ 21.656	X	12%

Keuze

- Doorbeleggen?
- Partnerpensioen?
- Hoog/Laag?

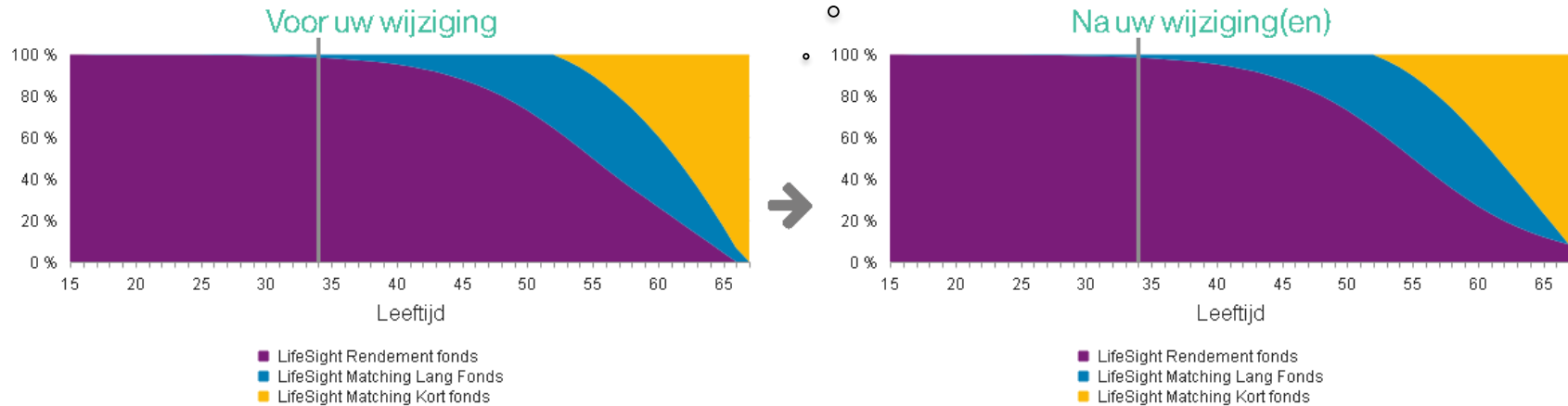
Uitkeringsfase

Ontwikkeling DC regelingen

Doorbeleggen na pensioendatum

Keuze

Als u met pensioen gaat maakt u bij de door u gekozen pensioenuitvoerder uw definitieve keuze voor Vast Pensioen of Variabel Pensioen.

- Voor de wijziging:
 - Op 1 vast moment ga je het volledige pensioenkapitaal omzetten pensioenuitkering
 - Afbouw van het renterisico is benodigd om het renterisico en beleggingsrisico te mitigeren
- Na de wijziging (doorbeleggen):
 - Het kapitaal kan nu ook in de uitkeringsfase (deels) risicodragend worden belegd
 - Uitkering afhankelijk beleggingen en markttrente
- Doorbeleggen kan dus een hoger (verwachting is een stijging tussen de 10% en 20%), maar misschien ook lager

Ontwikkeling DC regelingen

Indicatief voorbeeld

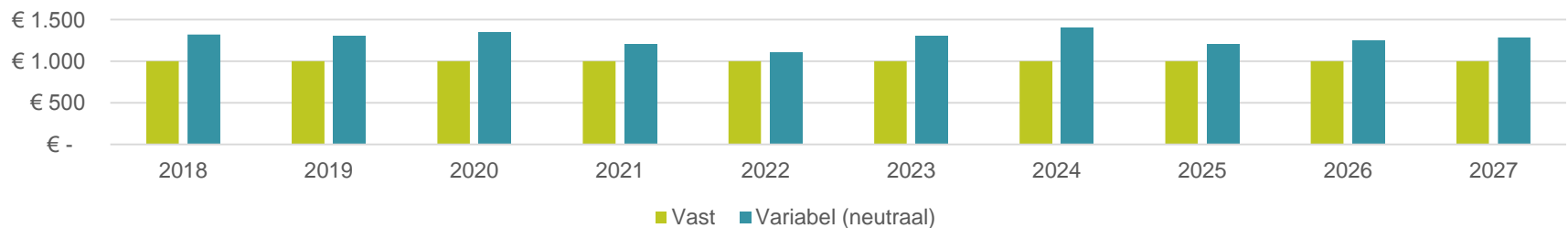
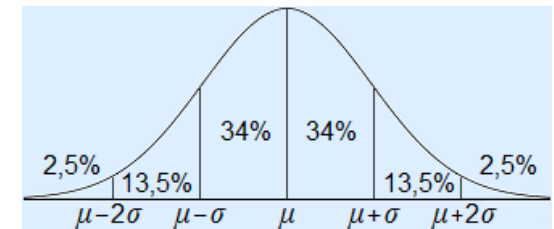
Verzekeraar biedt vaste uitkering van € 1.000 (bruto per jaar)

OF

Verzekeraar biedt variabele uitkering van € 1.320 (eerste jaar)

Uitwerking rekenvoorbeeld – uitkering over 10 jaar

- Als beleggingen goed renderen € 2.578
- Als beleggingen gemiddeld renderen € 1.285
- Als beleggingen slecht renderen € 564

Stellingen

Kom in beweging! Ook bij middelloon heb je keuzes

Meer keuzevrijheid ten aanzien van pensioen verhoogt de bewustzijn van uw achterban.

Maar wees bewust zijn van onbewust gedrag van deelnemers bij het maken van keuzes

Trainingsschema

Merk op

- 1 dag per week werk je voor je pensioen (Waarde pensioen)
- Pensioen is uitgesteld loon, het is een gezamenlijk onderwerp
- Laat u niet wegsturen dat de pensioenen alleen op het bordje van de werkgever ligt!
- Richt in de ondernemingsraad een pensioencommissie op. Op deze manier kunnen een aantal leden zich goed in de stof verdiepen en gericht aan de slag gaan

Betrek uw achterban tijdig in het pensioenverhaal

- Schriftelijke communicatie/ enquête voorafgaand aan nemen beslissingen
- Kantinebijeenkomsten
- Individuele pensioengesprekken
- Een speciaal e-mailadres voor vragen

*Gezamenlijke optrekken in communicatie vergroot het draagvlak
(werkgeversadviseur en ondernemingsraadadviseur samen)*

Bedankt voor uw aandacht

OR PENSIOEN
ONDERDEEL VAN MONTAE

*Wij zorgen ervoor dat ondernemingsraden van Nederland **bewust** en met vertrouwen instemmen als het over pensioen gaat*